

Begrepsanalyse som nøkkel i utviklingsarbeid

Kollektivt arbeid med begreper som nøkkel til endring

**Språket er det viktigste redskapet for
læring og endring**

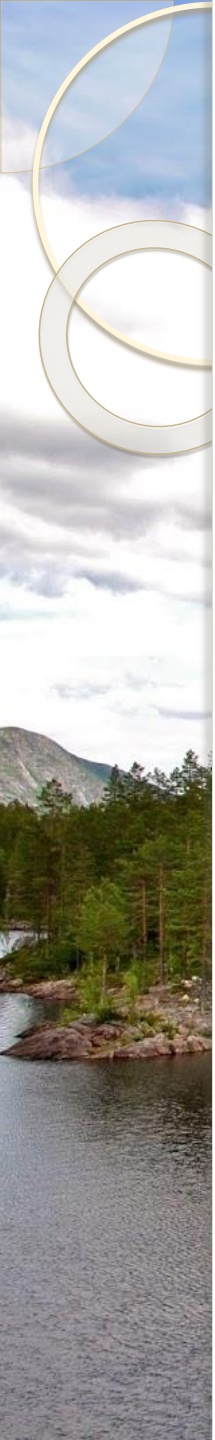
Lev S. Vygotskij
Лев С. Выготский

Situasjonsbeskrivelse

Basert på fem omfattende studier/undersøkelser

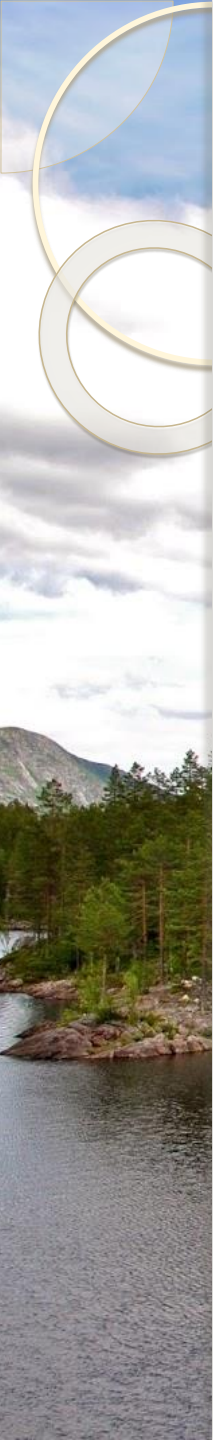

Noen kulturtrekk i skole (og samfunn):

- a) Skolefolk på alle nivå bruker begreper som om man har en felles forståelse, mens man i virkeligheten kan ha svært ulike oppfatninger om hva de betyr.
- b) På de fleste skoler bruker man ikke tid på arbeid med begreper
- c) Utbredt oppfatning at arbeid med praksis er viktigere enn arbeid med teori
- d) Mantraet «learning by doing» er antakelig den viktigste arbeidshypotesen i norsk skole (på tross av Deweys egne tekster).
- e) Lærere er lite nysgjerrig på hvordan kollegene forstår begreper
- f) Betydningen av sentrale begreper i skoleverket er ikke operasjonalisert eller definert i off. dokumenter. Dette arbeidet blir overlatt til skolene

Disse trekkene representerer hindringer for autentisk endring

Noen konsekvenser av disse kulturtrekkene

- a) Man snakker forbi hverandre
- b) Man utvikler ikke teorigrunnlag for praksis
- c) Man utvikler ikke felles plattformer
- d) Man drar ikke i samme retning
- e) Det blir ofte omkamper om praktiske saker

Teoretisk grunnlag for arbeid med begreper

Praksisteori er tankegrunnlaget for praksis

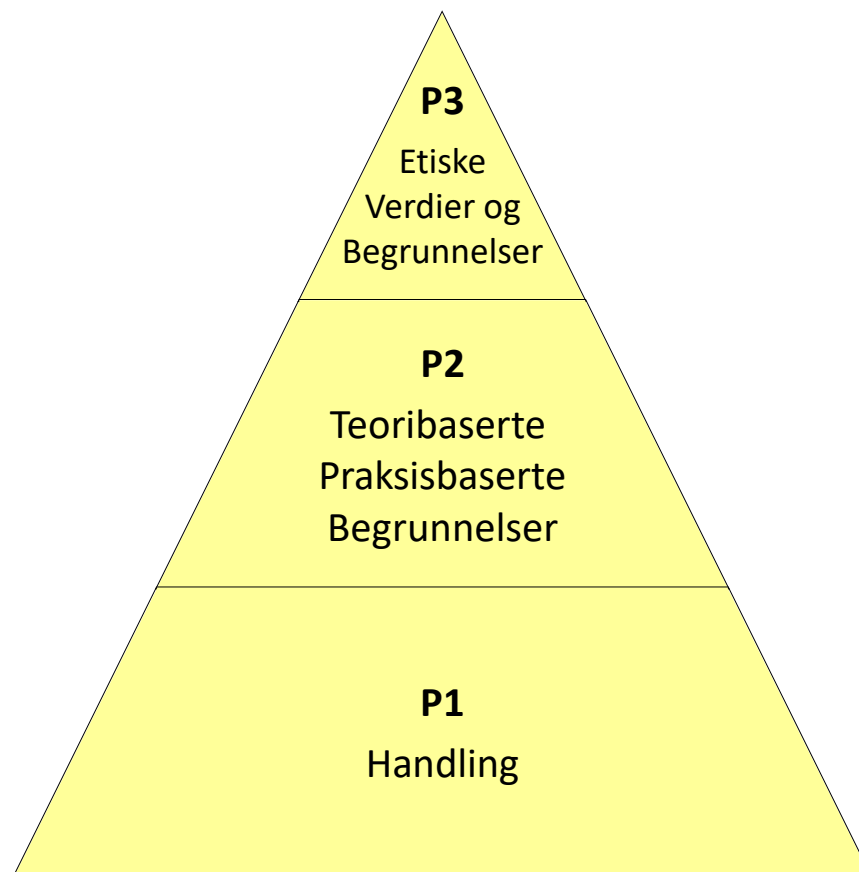
Etter Erich Weniger

Våre handlinger har utspring i
tanker (begreper, teorier)
Teori og praksis er
komplementære størrelser

Når man endrer tankegang
(begrepsforståelse), kan man
endre praksis

Det handler om Forholdet mellom

- Liv og lære
- Tanke og handling
- Teori og praksis

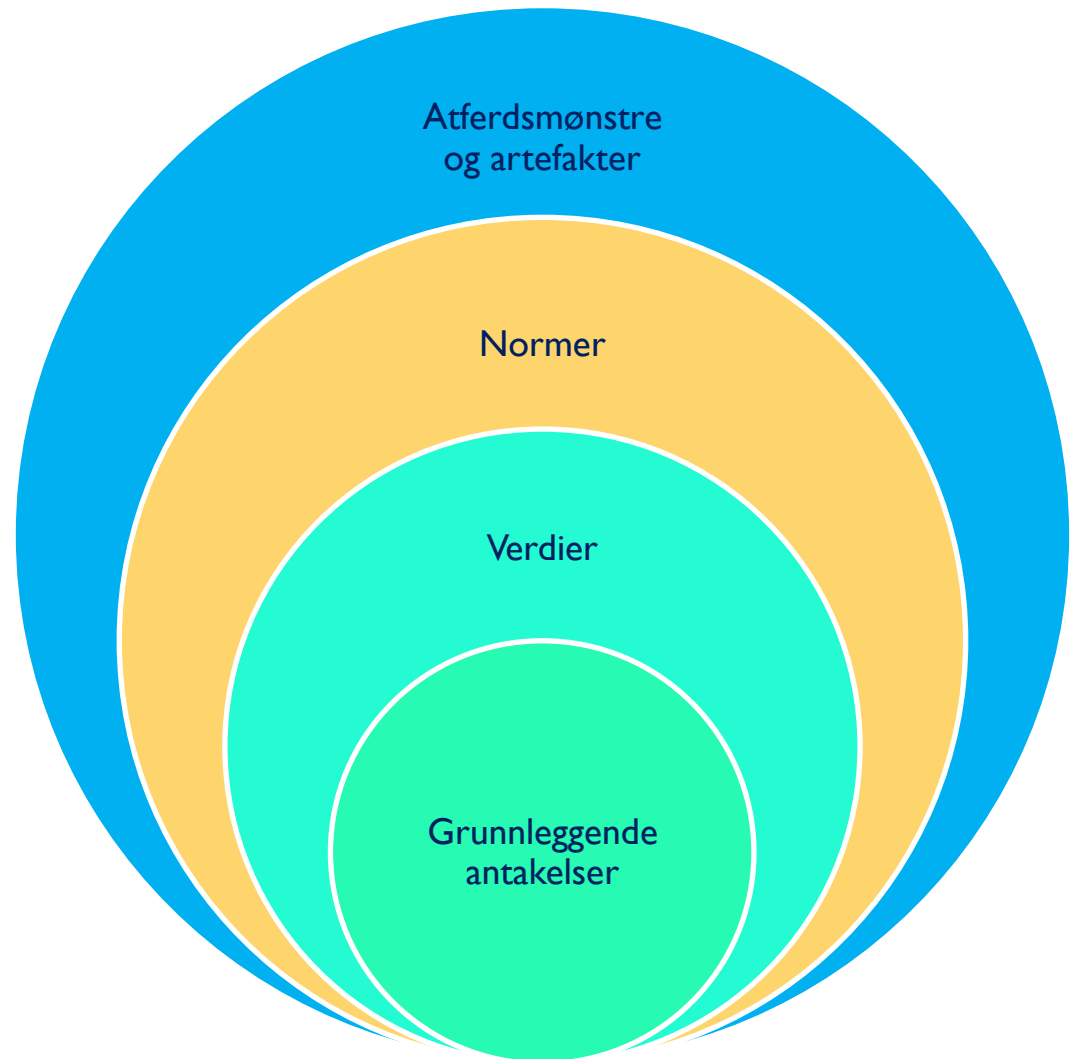
Utviklingsarbeid er utvikling av organisasjonskultur

Det innebærer kollektivt arbeid med språket

Veien til kulturutvikling går gjennom diskurs om begreper

Praksis springer ut av våre mentale modeller

Kulturen er manifestert i våre mentale modeller (begreper, skjema, forestillinger)

Utfordringer i organisasjonskulturen

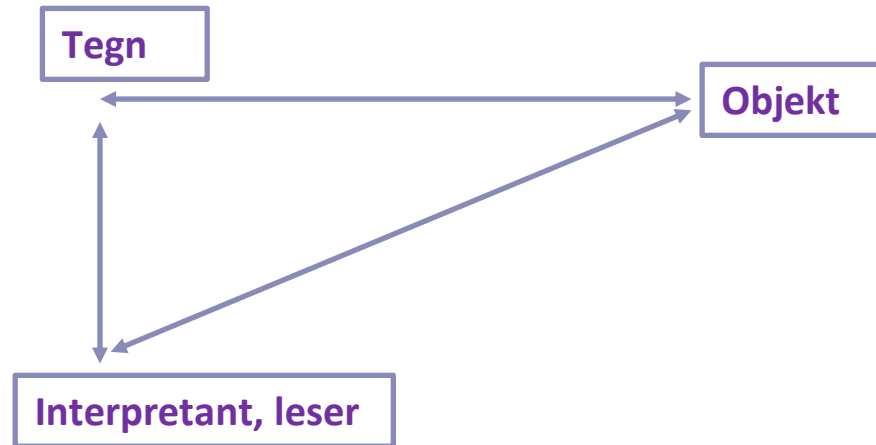
Er knyttet til særlig 3 prosesser:

- Fragmentering – Det eksisterer ikke felles verdsett eller grunnleggende antakelser blant organisasjonsmedlemmene
- Differensiering – Medlemmene tilhører ulike grupperinger, klikker eller subkulturer som har ulike interesser og mål
- Integrasjon – Medlemmene i organisasjonen deler felles verdier, normer

Målet med kulturutvikling er optimal integrasjon, dvs. kollektiv innsats for at organisasjonen skal kunne fungere etter intensjonene

Optimal integrasjon betyr ikke ensretting eller meningstyranni

Charles S. Peirce - amerikansk
språkfilosof (*Collected Papers* 1931-58)

Hos ulike lesere kan et begrep fremkalle ulike forestillinger eller ideer

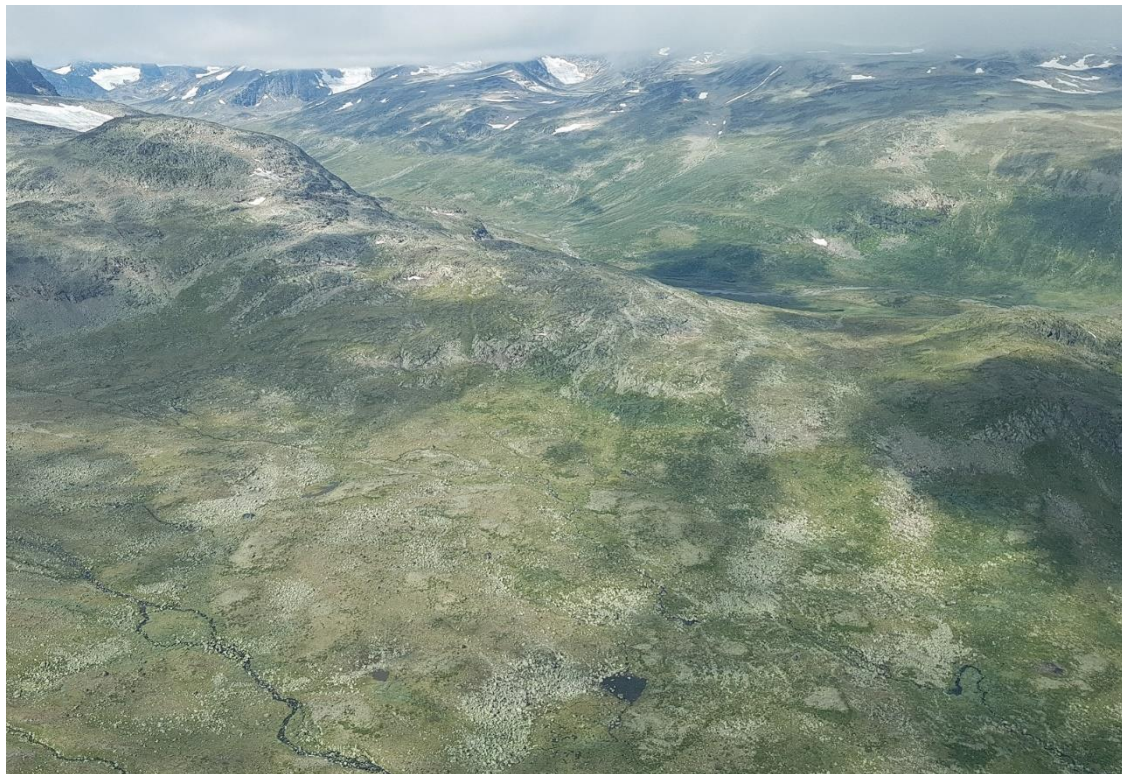
Derfor opererer semiotikk med en distinksjonen mellom Denotasjoner og Konnotasjoner

Denotasjon = felles akseptert kulturell forståelse av tegnet

Konnotasjon = personlig assosiasjon eller oppfatning knyttet til tegnet

Metodikk

Erfaringer

Utvikling av en felles kultur skjer når kollegiet gjennom dialog utvikler en felles forståelse av begreper og tema som er viktige i organisasjonen.

Diskurs er et av de viktigste redskaper i bestrebelsene for å skape en felles kultur

Jürgen Habermas

Det innebærer langsomme og tidkrevende prosesser

Kriterier for å kunne gjennomføre diskurs

- **Viktige premisser for organisasjonslæring**
 - ❖ Et varmt og inkluderende klima
 - ❖ Adekvate regler for diskurs og samarbeid

IGP-modellen

- ☐ Individuell refleksjon

- ☐ Gruppesamtale

- ☐ Plenum

Utfyllende litteratur

- Aasen J. (2006): *Tanke og handling: nøkler til pedagogisk filosofi*, Oplandske bokforlag
- Bjørnsrud H. (2015): *Skolebasert kompetanseutvikling: organisasjonslæring for delingskultur*, Gyldendal akademisk forlag
- Bråten I. (2002): *Læring i sosialt, kognitivt og sosialt-kognitivt perspektiv*, s. 11-58, Cappelen akademisk forlag
- Bygstad A. (2017): *Pedagogikk som fremmedspråk*, i Sæverot & Werler (2017), *Pedagogikkens språk*, Oslo: Gyldendal Norsk forlag
- Dewey, & McLellan, J. (1889). *Applied psychology. An introduction to the principles and practice of education*. Chicago Chicago Educational Publishing Company
- Dysthe, O. (1996): *Ulike perspektiv på læring og læringsforskning*. Cappelen Akademisk
- Fastvold M. (2009): *Kritisk tenkning, Sokratiske samtaleledelse i skolen*, Gyldendal akademisk forlag
- Fuglestad, O. L. & Mørkeseth, E. I. (1997): Et semiotisk perspektiv på forskningsprosessen og på forskerens rolle i felten. I Fossaskåret, E., Fuglestad, O. L. & Aase, T. H. (red.) (1997): *Metodisk feltarbeid. Produksjon og tolkning av kvalitative data*. Oslo: Universitetsforlaget
- Guneriusen, W. (1996): *Aktør, handling, struktur*. Tano Aschehoug, 1999, 2. utg
- Kant, I. (1976): *Critique of pure reason*. London: Mcmillan
- Kjeldsen J.E. (2006): *Retorikk i vår tid: en innføring i moderne retorisk teori*, Spartacus Forlag as
- Lave, J. & Wenger, E. (2003): *Situeret læring og andre tekster*. Hans Reitzels forlag
- Molander B. (1996): *Kunnskap i handling*, Daidalos forlag
- Omholt K. og Nesse J.G. (1995): *Mennesker, organisasjon og ledelse*, en innføringsbok, Universitetsforlaget
- Ottesen, E. (2011) *Ledelse gjennom samtaler*, i Møller J. og Ottesen E. (red.) (2011) *Rektor som leder og sjef: om styring, ledelse og kunnskapsutvikling i skolen*, Universitetsforlaget
- Peirce, C. S. (1878): *How to make our ideas clear*. Frankfurt am Main, 1968
- Roald, K. (2006): *Organisasjonslæring – et fruktbart perspektiv på skoleleiing*. I Sivesind et al (2006): *Utdanningsledelse*, Cappelen Forlag, Oslo 2006
- Saussure, F. de (1970): *Kurs i allmän lingvistik*. I BOC serien, Staffanstorps: Bo Cavefors Bokförlag
- Trøhaugen L-A. (2009): *Retorikk som pedagogikk: å lykkes som lærer*, Gyldendal akademisk
- Vygotskij, L. S. (1978): *Mind in Society*, Cambridge mass., Harvard University Press akademisk forlag
- Vygotskij, L.S. (2001): *Tenkning og tale*. Red. A. Kozulin. Oslo: Gyldendal akademisk
- Wartofsky, M. W. (1979): *Models: Representation and the scientific understanding*. Dordrecht: Reidel
- Wertsch, J. (1998): *Mind as Action*, Oxford University Press